

Glava, materijal, proces

Izložba Zorana Kuzmanovića Kuzmana (Arte galerija, Beograd, 2011.)

Glava. U skulpturi, najčešće vezana za portet. Za Kuzmanovića, neiscrpan motiv čiji se oblikovni potencijal ne završava na percepciji i ponavljanju lica (lika), bilo da su u pitanju njegove morfološke karakteristike ili ekspresija. Kuzmanović apstrahuje glavu, odvajajući je od lica i od tela, a potom apstrahuje i sam motiv izvodeći ga u najsvedenijem vidu u trodimenzionalnom obliku. Glava je povod za skulpturalna istraživanja, pri čemu umetnik zadržava elementarnu topografiju zarad prepoznatljivosti motiva, u koji potom upisuje značenja na nivou konotacije i asocijativnosti. Postmoderne strategije podrazumevaju između ostalog i citat – u slučaju Kuzmanovićevih skulptura, on se prepoznaje na nivou nesvesnog ili podsvesnog, čak arhetipskog. Monumentalnost uprkos nevelikom formatu, kao i svedenost forme, upućuju na prve, primitivne skulpture, arhajske Grčku ili Uskršnja ostrva, na mitske izvore i primordijalne, univerzalne izraze, koji su prepoznatljivi u kolektivnoj svesti kao arhi- ili pra-oblici.

Materijal. Izbor vrste materijala uslovljava kako finalni izgled skulpture, tako i sam tehnički postupak. Može biti važna njegova boja, težina, način na koji reflektuje svetlost i pravi senke, patina, čak i retkost ili skupocenost. Za Kuzmanovića, važna je i njegova količina koja je zastupljena u skulpturi. Skulptura koja je izvedena od materijala debljine nekoliko milimetara unutar kojeg ostaje šupljina, razlikuje se od iste takve skulpture koja je masivna i teška, u celini izvedena od nekog materijala. Ta razlika međutim ne postoji na nivou perceptivnog i vizuelnog, već je u pitanju konceptualna distinkcija koja postavlja pitanje o punoći, volumenu, fizičkoj težini. Neke skulpture imaju perforacije i proreze koji dopuštaju da naslutimo prostor koji je unutar njih, dok ga druge „kriju“, pozivajući posmatrača da angažuje ostala čula pri njihovom sagledavanju. Punoću skulpture otkriva rezonanca, jer takva skulptura *zvuči* drugačije od one unutar koje se nalazi prazan prostor.

Proces. Proces oblikovanja i proces mišljenja, koji su dva neodvojiva aspekta nastanka skulpture. Prvi se odnosi na tehnološki deo izrade - livenje, pravljenje kalupa, oblikovanje. Kuzmanović veliku pažnju posvećuje ovom tehničkom aspektu, pri čemu nije nevažno što je značajan deo sopstvene umetničke i profesionalne prakse posvetio svojoj umetničkoj radionici na Dunavu, koja je postala platforma za umetnike iz regiona da u njoj praktikuju izradu skulpture. U pitanju je mesto koje je iznad zanatske, industrijske i komercijalne proizvodnje, i koje je strateški promišljeno u okviru specifične istorijske i geografske lokacije i namene. Drugi aspekt se odnosi na teorijsko promišljanje o razlozima nastanka skulpture, njenom mestu, ulozi i značenju. Proces mišljenja ne može se odvojiti od oblikovnog procesa, jednako kao što se ne može odvojiti od izbora motiva ili materijala. Za vajara, značajno je promišljanje prostora u kojem se skulptura nalazi, koji ona zauzima, koji je okružuje... Za Kuzmanovića svaka skulptura predstavlja prodor u vazduh, odnosno u prostor koji se doživljava kao *negativ* skulpture. I u ranijim radovima Kuzmanović se bavio negativom, naličjem, otiskom, pri čemu za njega praznine u otisku imaju jednak potencijal i tretman kakav imaju punoće u izlivenoj skulpturi. Sada je sam prostor postao otisak rada, poput nekog imaginarnog, pretpostavljenog kalupa koji postaje sastavni deo skulpture tek nakon što je ona završena i postavljena pred posmatrača. Šupljine i prorezi, ispupčene i uvučene površine, punoća ili praznina materijala, postaju okosnice promišljanja o trodimenzionalnom obliku u prostoru, i o prostoru oko tog oblika, u njemu, ili izvan njega.

Ivana Benović